

LİSE MEZUNİYETİNİN ARDINDAN VE BELLİ BİR YAŞAM DENEYİMİ GEÇİRDİKTEN SONRA POLİSLİĞİ TERCİH EDEN ÖĞRENCİLERİN POLİSLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

The Comparison of Policeman Students' Attitudes Towards Being a Policeman as a Profession after Graduating From High School and Gaining Specific Life Experience

Mehmet MURAT*

Özet

Bu araştırmada; lise mezuniyetinin ardından ve belli bir yaşam deneyimi geçirdikten sonra polisliği tercih eden öğrencilerin iki yıllık polis meslek yüksek okulu eğitiminin sonunda polislik mesleğine ilişkin tutumları incelenmiştir. Araştırma; Diyarbakır Ali Gaffar Okkan Polis Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören 2002-2003 öğretim yılında 182 ve 2003-2004 eğitim öğretim yılında 182 olmak üzere toplam 364 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Sonuçta; belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin mesleklerine ilişkin tutumları lise mezuniyetinin ardından tercih edenlere oranla daha olumlu bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin olumlu ve varsa olumsuz tutumları yoğunluklarına göre sıralanmıştır. Elde edilen bulgular tartışılarak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Polislik Mesleği, Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencileri

Abstract

In this study; the policeman students' attitudes towards the policeman profession have been examined considering the period spent at the two-year policeman vocational school after graduating from high school and gaining specific life experience. The research study has been conducted on 364 students attending Diyarbakır Ali Gaffar Okkan Policeman Vocational School (182

* Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi
mmurat@gantep.edu.tr
PBD, 8 (1) 2006, ss. 55-72

students from 2002-2003 academic years and 182 students from 2003-2004 academic years). In the end; the attitude of the students choosing the policeman profession after gaining specific life experience has been found positive than those of the students choosing the policeman profession after graduating from high school.

Key Words: Attitude, Policeman Profession, Students of Policeman Vocational School of Higher Education.

Giriş

Demokratik hukuk devletlerinde polisin yeri ve önemi tartışmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti demokrasi kültürünü geliştirme ve hukuk devleti olmanın gereklerini yerine getirme doğrultusunda yol almaktadır. Bu işin sağlanmasında da polisten önemli görev ve sorumluluklar beklenmektedir. Hâlbuki demokrasi kültürü toplumu oluşturan bütün birimlerin anlayışı ve gönüllülüğü ile yaşanabilir. Diğer öğeleri otoriter olan bir toplumda sadece emniyet sisteminin demokratik olması beklenmemelidir.

Bir ülkede hukuk kurallarının uygulanmasında, vatandaşların can ve mal güvenliğinin sağlanmasında en önemli görevi polis üstlenmektedir. Toplumunu oluşturan en önemli öğelerden biri emniyet sistemidir. Bu sistemin ana ögesi de polistir. Emniyet sisteminin ana ögesi olan polisin menşei, eğitim düzeyi, görev ve sorumluluklarını ne derece yerine getirebildiği toplum sağlığı açısından önem taşımaktadır.

Türkiye’de polislerin görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yaşanan olumsuzluklar karşısında daha çok polisin aldığı eğitim tartışılmıştır. Daha iyi bir eğitimin uygulamada da daha az hata demek olduğu anlayışı üzerinde durulmuştur. Bu amaçla ortaokul mezunu polislerden lise, polis okulu ve polis meslek yüksek okuluna doğru bir gelişme kaydedilmiştir.

Polis adaylarının temel eğitimleri; onların meslekleri ile ilgili ilk tecrübe kazandıkları, kıdemli polislerle ilk uzun süreli iletişim kurdukları mesleki rollerini ilk öğrendikleri yerler olması bakımından önem taşımaktadır (Karaman, 2002:XVII). Söz konusu eğitim; polislerin mesleki sosyalleşmeleri açısından da bir ilk konumundadır. Her ne kadar Ergün (2005); örgün eğitim kurumlarının mesleki sosyalleşmeyi yeterince başaramadıklarını bu yüzden mesleki sosyalleşmenin daha çok mesleki yaşamları süresince gerçekleştirildiğini söylese de başlangıç olması bakımından önemlidir.

Polisin mesleki sosyalleşmesi denilince, polis teşkilatının kendi meslek üyelerine polislik mesleği ile ilgili bilgilerin, prosedürün, davranışların ve kuralların başarılı bir şekilde öğretilmesi ve öğrenilen bu bilgilerin davranışlara yansıtılması anlaşılmaktadır. Polis teşkilatına yeni giren bir kişinin, polis teşkilatının bu değerlerini, kurallarını, mesleki prosedürünü öğrenmesi ve teşkilatın istediği biçimde şekillenmesi özellikle polis temel eğitiminde verilecek başarılı eğitimle sağlanabilir (Karaman, 2002:77). Bu bakımdan da polisin ilk eğitimi ayrı bir önem taşımaktadır. (Cerrah, 2005), mesleki sosyalleşmenin eğitimle başladığını vurgulayarak bu eğitimin içeriği; personelin, olaylara mesleki bakış açısının yanında toplumsal düşünce ve yaşamsal farklılıkları da dikkate alabilecek yeterlilikte yetiştirilmesini sağlayacak biçimde düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Kişiler üyesi oldukları sosyal sistemler içinde, buldukları statünün bir sonucu olarak, diğerlerinin ve kendilerinin beklentilerini sosyalleşme sayesinde öğrenirler. Roller ailede, okulda ve işyerinde öğrenilir. Bu durum sosyalleşmenin bir parçasıdır (Özen, 2003). Polis meslek yüksek okulları öğrencilerinin sosyalleşmelerini tamamlamaları ve mesleki sosyalleşmelerini geliştirmeleri açısından da önemli kuramlar olarak değerlendirilmektedir.

Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde polis eğitiminin felsefesi de tartışılmaktadır. Polisi üniformalı bir vatandaş olarak gören demokratik bir yapılanma ile "polis gücü mü?" ya da "polis hizmeti mi?" tartışmaları sürmektedir (Bahar, 2000:966). Polisin eğitim ve felsefe olarak bir gelişim ve değişim içinde olduğu izlenmektedir.

Polisin eğitimi ve hizmet anlayışı kadar polisin kaynağı da önem taşımaktadır. Polis adayının eğitimi, kültürü, sosyo-ekonomik düzeyi, yaşam felsefesi ve planları, gelecekte beklenenleri v.b durumları onların istenilen polis modeline uyup uymamalarında etken olmaktadır. Bu nedenle polis adaylarının hangi kaynaklardan sağlanacağı önem arz etmektedir. Polis yetiştirilmesi süreci içerisinde polislik mesleğine alınan adayların kaynaklarında da değişimler yaşanmıştır. Bu gün 09.05.2001 tarih ve 24397 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Polis Yüksek Öğretim Kanunu"na göre öğrenci alınmaktadır. Söz konusu kanunun 40. maddesinin "f" bendine göre hazırlanan ve 29.08.2001 tarih ve 24508 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği"nin Geçici Madde 3'e göre alınan öğrencilerde: herhangi bir tarihte ÖSS'ye girmiş ve asgari taban puanı almış olanlardan, askerlik hizmetini yapmış ve 27 yaşından gün almamış olmaları şartı aranmıştır. Kısaca bu adaylar; liseden sonra bir süre eğitim öğretimine ara vermiş

askerliğini yapmış ve 2001-2002 öğretim yılında polis meslek yüksek okullarına alınan öğrencilerdir. Bir yıl sonra 05.10.2002 tarih ve 24897 sayılı resmi gazetede yayınlanan “Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği”nin 8. maddesinde bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu yönetmelikle polisliğe başvurabilecek öğrenci adaylarında aranan şartlardan askerliğini yapmış olmanın kaldırılması, mezun olunan okul türlerinde değişikliğe gidilmesi öğrenci adaylarında önemli farklılaşmalar ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenci kaynağında farklılık olan bu iki grup öğrencinin iki yıllık polis meslek yüksek okulu eğitim öğretimleri sonucunda mesleklerine ilişkin tutumlarında ne gibi farklılıkların oluştuğunun belirlenmesi önemli görülmüştür. Çünkü tutumlar insan davranışlarını etkilemektedir.

Literatür de tutumlarla ilgili pek çok tanıma rastlanmaktadır. Bunlardan en çok yaygın ve klasikleşmiş olanı, Smith’in (1968) “bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir” şeklindeki tanımıdır (Akt. Kağıtçıbaşı, 1999:102). Cüceloğlu da (1996:521) tutumu; “oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimidir” şeklinde tanımlamaktadır. Pett, R.E. ve Cacioppo, T.J. (1996:6) tutumları belirleyen temel kavramların “inançlar” ve “davranışlar” olduğunu belirtmektedirler. Morgan (1999:367), tutumların üç bileşeninden söz eder. Bunlar; bir nesne ile ilgili olumlu ve olumsuz duyguların oluşturduğu duygusal, inançların oluşturduğu bilişsel, duygu ve inançlara uygun bir biçimde davranma eğiliminden oluşan davranışsal bileşendir. Açıklamalardan da anlaşıldığı üzere tutum; duygu düşünce ve eylem boyutları olan ve davranışları etkisi altına alan bir eğilim olmaktadır. Özçelik (1995:14), tutumların üç bileşeninin aslında bir bütünsellik içinde olduğunu belirtmektedir.

Polis adaylarının iki yıllık eğitimleri sonucunda mesleklerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi onların mesleki performanslarını kestirmede de önemli olacaktır.

Araştırmanın Amacı; Polis Meslek Yüksek Okullarının öğrenci kaynağındaki değişikliklerin polislik mesleğine ilişkin tutumlarında ne gibi değişimlere yol açtığını saptamaktır. Bu genel amaç çerçevesinde Polis Meslek Yüksek Okullarında okuyan öğrencilerin iki yıllık eğitimleri sonucunda mesleklerine ilişkin tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır.

Bu amaçları gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Lise mezuniyetinin ardından ve belli bir yaşam deneyimi geçirdikten sonra polisliği tercih edenlerin iki yıllık eğitim sonucunda Polislik Mesleğine İlişkin Tutumları arasında fark var mıdır?
2. “Mezun oldukları okul türü”ne göre Polis Meslek Yüksek Okulu son sınıf öğrencilerinin Polislik Mesleğine İlişkin Tutumları arasında fark var mıdır?
3. “Yaşadıkları yerleşim birimi”ne göre Polis Meslek Yüksek Okulu son sınıf öğrencilerinin Polislik Mesleğine İlişkin Tutumları arasında fark var mıdır?
4. Lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumlu tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?
5. Lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumsuz tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?
6. Belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumlu tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?
7. Belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumsuz tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?

Araştırmanın Önemi; Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin mesleklerine ilişkin tutumlarının onların mesleki başarılarında önem taşımaktadır. Bu bakımdan zorunlu eğitimleri sonucunda mesleklerine ilişkin tutumlarını saptamanın; mesleklerine nasıl bir başlangıç yapacaklarını yordamak, yaşadıkları eğitim sürecini değerlendirmek ve farklı öğrenci kaynaklarının sonuçlarını karşılaştırarak gerekli önerilerde bulunmak açılarından önemli olacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar;

1. Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencileri “Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği”ne içten, objektif ve durumlarını tam olarak yansıtacak şekilde doğru yanıt vermişlerdir.
2. “Polis Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin mesleklerine yönelik tutumlarını belirlemede yeterlidir.

Sınırlılıklar;

1. Bu araştırmada elde edilen veriler, 2002-2003 ve 2003-2004 eğitim öğretim yıllarında Diyarbakır A. Gaffar Okan Polis Meslek Yüksek Okulu son sınıf öğrencilerinden elde edilen bilgilerle sınırlıdır.
2. Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin mesleklerine ilişkin tutumları “Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” ile elde edilen verilerle sınırlıdır.

Tanımlar:

Lise Mezunu: Lise mezunu kavramı ile “Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği”nin 8. maddesinin “b”, “c” ve “d” bentlerine göre alınan öğrenciler kastedilmektedir. Sözkonusu öğrencilerden askerliğini yapmış olanlar değerlendirmeye alınmamıştır.

Belli Bir Yaşam Deneyimi Olan Öğrenciler: Bu kavram ile 09.05.2001 tarih ve 24397 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Polis Yüksek Öğretim Kanunu”nun 40. maddesinin “f” bendine göre hazırlanan ve 29.08.2001 tarih ve 24508 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Polis Meslek Yüksek Okulları Giriş Yönetmeliği”nin Geçici Madde 3’e göre alınan öğrenciler anlatılmak istenmektedir. Geçici Madde 3: 2001-2002 öğretim yılı için sözkonusu yönetmelikle belirlenen diğer şartlara haiz olmak kaydıyla; herhangi bir tarihte ÖSS’ye girmiş ve asgari taban puanı almış olanlardan, askerlik hizmetini yapmış ve 27 yaşından gün almamış olanların başvuruları kabul edilir şeklindedir.

1.Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesi açıklanmıştır.

Bu araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Bilindiđi gibi betimsel çalışmalar; olayların, objelerin, varlıkların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu açıklamaya çalışır (Kaptan, 1989:34).

1.1.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni; 2002–2003 ve 2003-2004 eğitim öğretim yıllarında Diyarbakır Ali Gaffar Okkan Polis Meslek Yüksek Okulunda öğrenim gören 388 son sınıf öğrencisi alınmıştır.

Araştırmanın örneklemi; her iki öğretim yılı için 182’şer öğrenciden oluşmaktadır. Bu sayı 2002-2003 eğitim öğretim yılındaki öğrencilerin % 64.31’ine ve 2003-2004 eğitim öğretim yılındaki öğrencilerin % 46.9’una denk gelmektedir.

1.2. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Murat ve Uygun (2004) tarafından geliştirilen “Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” (PMİTÖ) kullanılmıştır.

PMİTÖ; “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” şeklinde derecelendirilmiş 33 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçek maddelerinden 20’si olumlu ve 13’ü olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Olumlu maddeler “tamamen katılıyorum” seçeneğinden başlamak üzere 5’den 1’e doğru; olumsuz maddeler ise “tamamen katılıyorum” seçeneğinden başlamak üzere 1’den 5’e doğru puanlanmıştır.

1.3. Veri Toplama Aracının Güvenirliliği

Likert tipi bir tutum ölçeğinde bir maddeden elde edilen puan dağılımının sürekli değişken olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca, ölçekte yanıt seçenekleri ikiden daha fazladır ve seçenekler içinde tek bir doğru yanıt bulunmamaktadır. Bunun dışında bu ölçeğin temel varsayımlarından biri, ölçekteki her bir maddenin ölçülen tutumla monotonik bir ilişki içinde olduğudur. Bunun anlamı her bir maddenin aynı tutumu ölçtüğüdür. Bundan dolayı Likert tipi bir tutum ölçeğinde güvenilirlik düzeyini saptamak için iç tutarlılığın bir ölçütü olan, Cronbach tarafından geliştirilen “Cronbach Alpha” katsayısının kullanılması uygun olmaktadır (Tavşancıl, 2002:152). Bu nedenle “Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği”nin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. 33 maddeli Polis Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .96 bulunmuştur (Murat ve Uygun, 2004).

1.4. Veri Toplama Aracının Geçerliliği

Veri toplama aracı geliştirilirken izlenen aşamalar;

1. Aşama: Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinden 40’ar kişilik üç grup alınarak; gruplardan birinden polislik mesleğine ilişkin “duygularını”, diğerinden “düşüncelerini” ve üçüncü gruptan da

“davranışlarını” içeren cümleler yazmaları istenmiştir. İlgili okul öğrencileri daha önce derslerinde duygu düşünce ve davranış kavramlarını yorumladıkları için söz konusu isteği yerene getirmede zorlanmadıkları gözlenmiştir.

2. Aşama: Öğrenciler tarafından yazılan cümleler tek tek okunarak tutum cümlesi olarak kullanılacaklar belirlenmiştir. Bu cümleler tutum için madde yazım kurallarına uygun olarak yeniden ifade edilmiştir.

3. Aşama: Düzeltilen ve yeniden yazılan tutum cümleleri, polislik mesleğine ilişkin tutumların duyuşsal, bilişsel ve davranışsal bileşenleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu işlem yapılırken ifadelerin olumlu veya olumsuz olmalarına ve söz konusu bileşenlerden hangisini temsil ettiklerine göre sayıca eşitlenmelerine çalışılmıştır. Bu şekli ile maddeler; psikolojik ölçme aracı geliştirme konusunda uzman kişilere sunulacak dil ve kapsam açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda maddeler denemelik form için hazır hale getirilmiştir.

4. Aşama: Hazırlanan 40 madde, olumluluk ve olumsuzluk sıralamaları dikkate alınarak ve yanıtlayıcıda bir tepki kurulumunu engelleyecek şekilde deneme formunda sıralanmıştır. Deneme formunun ilk maddesinin deneklerde önyargı oluşturmayacak çok özel olmayan olmasına özen gösterilmiştir.

Madde yazım sürecinde izlenen aşamalar ile ölçeğin kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca ölçeğin yapı geçerliliğini sağlamak amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçeği oluşturan maddelerin dört faktör şeklinde dağılım gösterdikleri izlenmiştir (Murat ve Uygun, 2004).

1.5. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Öğrencilere akşam etüt saatlerinde uygulamanın amacı açıklanarak “Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” verilmiştir. Öğrencilerden hemen doldurmaları ve isim yazmamaları istenmiştir. Uygulama 20-25 dakika arasında sürmüştür. Uygulama esnasında etüt sınıflarında olmayan öğrenciler uygulamaya dâhil edilmemiştir. 2002-2003 eğitim öğretim yılında 200 ve 2003-2004 eğitim öğretim yılında ise 193 son sınıf öğrencisine ölçek uygulanmıştır.

1.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve olumsuz maddelerin tersinden puanlanması (Hiç Katılmıyorum = 5, Katılmıyorum = 4, Kararsızım = 3, Katılıyorum = 2, Tamamen Katılıyorum = 1) gerçekleştirilmiştir. Daha sonra veriler SPSS istatistik programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Değerlendirmede “t” testinden yararlanılmıştır. İstatistiksel çözümlemedeki anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Ayrıca; Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği'nin hem genel olarak hem de her bir maddesinin ayrı ayrı puan ortalaması ve standart sapması dikkate alınarak yorumlamaya gidilmiştir. Ölçeğin beşli derecelemedeki dört aralığının sınırları $5/4=0.80$ hesaplamasından yararlanılarak belirlenmiştir. Bu sınırlar: Hiç Katılmıyorum=1-1.79, Katılmıyorum=1.80-2.59, Kararsızım=2.60-3.39, Katılıyorum=3.40-4.19, Tamamen Katılıyorum=4.20-5.00 şeklindedir.

2. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde; araştırmada elde edilen bulgular, araştırmada yanıt aranan sorular sıralaması ile verilmiştir.

Araştırmada yanıt aranan sorulardan birincisi; “Lise mezuniyetinin ardından ve belli bir yaşam deneyimi geçirdikten sonra polisliği tercih edenlerin iki yıllık eğitim sonucunda Polislik Mesleğine İlişkin Tutumları arasında fark var mıdır?” şeklinde ifade edilmişti. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğrencilerinin Polislik Mesleğine İlişkin Tutumlarına Ait Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları, “t” Değerleri ve Anlamlılık Düzeyleri

Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrenci Kaynağı	N	\bar{X}	SD	t	p	Anlamlılık
Lise Mezuniyetinin Ardından Polisliği Tercih Edenler	182	126.53	16.05	2.09	.033	P<0.05
Belli Bir Yaşam Deneyiminden Sonra Polisliği Tercih Edenler	182	130.14	16.70			

Tablo 1’de görüldüğü gibi; lise mezuniyetinin ardından polisliği tercih eden öğrencilerin (15.10.2002 tarih ve 24897 sayılı resmi gazetede

yayınlanan yönetmeliğe göre alınan öğrencilerin) Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 126.53 iken belli bir yaşam deneyiminden sonra polisliği tercih edenlerin (29.08.2001 tarih ve 24508 sayılı resmi gazetede yayınlanan yönetmeliğe göre alınan öğrencilerin) puan ortalaması 130.41'dür. "t" testi kullanılarak yapılan istatistik analiz sonucunda; puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($t=2.09$, $p<0.05$). Bu durum; belli bir yaşam deneyimine sahip öğrencilerin (bu öğrenciler askerliğini yapmış, piyasada pek çok iş ve okuma deneyiminden sonra polis olma olanağını yakalamış olanlardır) yaşamın ve iş bulmanın zorluklarını yaşamış olmalarından dolayı sonunda elde ettikleri iş ve mesleklerine karşı daha olumlu bir tutum geliştirmiş olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca polis meslek yüksek okulunun yoğun eğitimi lise mezunlarına daha zor gelmiş olabilir.

Araştırmada ikinci ve üçüncü sırada yanıt aranan sorular; öğrencilerin mezun oldukları okul türüne ve yaşadıkları yerleşim birimine göre Polislik Mesleğine İlişkin Tutumlarında bir farklılık olup olmadığı şeklinde idi. Sözkonusu değişkenlere göre öğrencilerin "Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği"nden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Araştırmada yanıt aranan sorulardan dördüncüsü; "lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumlu tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?" şeklinde idi. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2'de; Lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih edenlerin 12 maddede (33 maddeden 12'sinde) "tamamen katılıyorum" ortalamasına sahip oldukları izlenmektedir. "Tamamen Katılıyorum" seçeneği; en olumlu tutumları ifade etmektedir. İlgili maddeler incelendiğinde manidar bir kısmı polisin görev ve sorumluluklarına ilişkin maddeler olduğu dikkati çekmektedir. Bu durum; öğrencilerin polislik mesleğini bilerek, meslek rol tanımlamasını kendilerine yakın bularak seçtikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu da polislik mesleğinin geleceği açısından arzulan bir sonuçtur.

Araştırmada yanıt aranan sorulardan beşincisi; "lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumsuz tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?" şeklinde idi. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 2: Lise Eğitiminden Hemen Sonra Polislik Mesleğini Tercih Eden Öğrencilerin, Polislik Mesleğine İlişkin Olumlu Tutumlarının Yoğunluklarına Göre Sıralaması

Sıra	Madde	N	\bar{X}	Derece
1	Polislik mesleğinin iç güvenliği sağlamada esas unsur olduğuna inanıyorum	182	4,90	*Tamamen Katılıyorum
2	Örnek bir polisin davranışlarını kendimde oluşturmaya çalışıyorum	182	4,89	
3	Polis mesleğinin huzur ve asayişin teminatı olduğunu düşünüyorum	182	4,84	
4	Polislik mesleği bana başkalarına yardım etmeyi hatırlatıyor	182	4,79	
5	Polisliğin insan haklarını koruyan bir meslek olması beni mutlu ediyor	182	4,79	
6	Polisliğin toplumsal barışa önemli katkısı olmasından çok mutlu oluyorum	182	4,74	
7	Polislik mesleği sorumluluk sahibi olmamı sağlar	182	4,67	
8	Polisliğin insanlara yönelik sevgi gösterebilmek bakımından önemli bir meslek olduğunu düşünüyorum	182	4,51	
9	Polislik mesleğini çok seviyorum	182	4,51	
10	Polislik mesleğinin insan haklarının teminatı olduğunu düşünüyorum	182	4,51	
11	Yaşam planlarımı yapmada polislik mesleğinden yararlanıyorum	182	4,31	
12	Bütün zorluklarına rağmen polis olmayı tercih ederim	182	4,29	

* Tamamen katılıyorum derecesinin aralığı 4.20-5.00'dir.

Tablo 3: Lise Eğitiminden Hemen Sonra Polislik Mesleğini Tercih Eden Öğrencilerin, Polislik Mesleğine İlişkin Olumsuz Tutumlarının Yoğunluklarına Göre Sıralaması

Sıra	Madde	N	\bar{X}	Derece
1	Polisliğin çok sabır isteyen bir meslek olması beni rahatsız eder	182	2,33	*Katılmıyorum
2	Polislik yapmaktansa başka işlerde çalışmayı tercih ederim	182	2,64	**Kararsızım
3	Polislik sıkıcı bir meslektir	182	2,68	
4	Polislik mesleğinin disiplin gerektirmesi beni rahatsız eder	182	2,74	
5	Polisliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum	182	2,79	
6	Hayatta seçmeyi düşünebileceğim en son meslek polisliktir	182	2,98	
7	Polislik yapmayı düşünmem	182	3,17	
8	Polis olma düşüncesi beni tedirgin eder	182	3,26	
9	Kendimi küçüklüğümde beri polis olmak için hazırlıyorum	182	3,32	
10	İstediğim yere tayinimin yapılacağını bilsem bile polislik yapmam	182	3,37	
11	Parasal yönü iyileştirilse bile polislik yapmayı tercih etmem	182	3,37	

* “Katılmıyorum” derecesinin aralığı 1.80-2.59’dır.

*** “Kararsızım” derecesinin aralığı 2.60-3.39’dır.

Tablo 3’te; lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin “polisliğin çok sabır isteyen bir meslek olması beni rahatsız eder” maddesi hariç diğer maddelere ilişkin olumsuz tutumlara sahip olmadıkları görülmektedir. Ancak öğrencilerin 10 maddede kararsızlık yaşamaları sözkonusudur. Kararsızlık yaşanan maddeler incelendiğinde bu maddelerin mesleği diğer mesleklerden ayıran özellikler olduğu dikkati çekmektedir. Liseden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin diğer mesleklerle ilgili bilgi eksiklikleri ve bu mesleklerin kendilerine ne kadar uygun olduğu konusundaki kuşkuvarı böyle bir sonucun çıkmasına neden olabilir.

Araştırmada yanıt aranan sorulardan altıncısı; “belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumlu tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?” şeklinde idi. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Belirli Bir Yaşam Deneyiminden Sonra Polislik Mesleğini Tercih Eden Öğrencilerin, Polislik Mesleğine İlişkin Olumlu Tutumlarının Yoğunluklarına Göre Sıralaması

Sıra	Madde	N	\bar{X}	Derece
1	Polislik mesleğinin iç güvenliği sağlamada esas unsur olduğuna inanıyorum	182	4,67	Tamamen Katılıyorum
2	İstediğim yere tayinimin yapılacağını bilsem bile polislik yapmam	182	4,63	
3	Parasal yönü iyileştirilse bile polislik yapmayı tercih etmem	182	4,59	
4	Polis mesleğinin huzur ve asayişin teminatı olduğunu düşünüyorum	182	4,55	
5	Polis olma düşüncesi bile beni tedirgin eder	182	4,53	
6	Örnek bir polis davranışlarını kendimde oluşturmaya çalışıyorum	182	4,53	
7	Polislikten nefret ediyorum	182	4,52	
8	İşsiz kalsam da polislik yapmam	182	4,45	
9	Polis sözcüğünü duymak bile beni huzursuz etmeye yetiyor	182	4,44	
10	Polislik yapmayı düşünmem	182	4,43	
11	Polisliğin toplumsal barışa önemli katkıları olmasından çok mutlu oluyorum	182	4,36	
12	Polislik mesleği sorumluluk sahibi biri olmamı sağlar	182	4,36	
13	Polislik mesleği bana başkalarına yardım etmeyi hatırlatıyor	182	4,28	

Tablo 4'te; belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih edenler 13 maddede (33 maddeden 13'sinde) "tamamen katılıyorum" ortalamasına sahip oldukları izlenmektedir. Olumsuz maddelerin tersine puanlandığı dikkate alınırsa; polislik mesleğinin zorluklarının öğrencilerin bu mesleği tercih etmelerinde olumsuz bir rol oynamadığı anlaşılmaktadır. Bu durum; öğrencilerin lise öğrenimlerinden sonra bir müddet işsiz kalmalarından ve askerlik gibi önemli ve zor bir görevi yerine getirmiş olmalarından dolayı zorluklar konusunda daha dirençli olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada yanıt aranan sorulardan yedincisi; “belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumsuz tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması nasıldır?” şeklinde idi. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Belirli Bir Yaşam Deneyiminden Sonra Polislik Mesleğini Tercih Eden Öğrencilerin, Polislik Mesleğine İlişkin Olumsuz Tutumlarının Yoğunluklarına Göre Sıralaması

Sıra	Madde	N	\bar{X}	Derece
1	Kendimi küçüklüğümden beri polis olmaya hazırlıyorum	182	2,60	Kararsızım
2	Polis olmak için yaratıldığıma inanıyorum	182	2,74	
3	Polislik hayallerimi süsleyen bir meslektir	182	2,87	
4	Polisliğin toplumdaki konumu bu mesleği sevmemde önemli bir rol oynuyor	182	3,20	
5	Benim için en uygun mesleğin polislik olduğuna inanıyorum	182	3,25	
6	Polislik çok keyif alınarak yapılacak bir meslektir	182	3,34	

Tablo 5’te; belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin mesleğe ilişkin olumsuz tutuma sahip olmadıkları, aynı zamanda altı madde “kararsızım” derecesinde olduğu görülmektedir. Bu durum, liseden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilere göre belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih edenlerin daha olumlu tutumlara sahip oldukları şeklinde açıklanabilir. Öğrencilerin kararsızlık yaşadıkları altı maddenin daha çok duygu içerikli maddeler oldukları dikkati çekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmada varılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Araştırmada Varılan Sonuçlar;

1. Lise mezuniyetinin ardından ve belli bir yaşam deneyimi geçirdikten sonra polisliği tercih edenlerin iki yıllık eğitim sonucunda Polislik Mesleğine İlişkin Tutumları arasında istatistiksel olarak .05 düzeyinde

anlamli fark bulunmuştur. Bu fark belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih edenlerin lehindedir (Bkz.: Tablo 1).

2. Öğrencilerin “mezun oldukları okul türü”ne ve “yaşadıkları yerleşim birimi”ne göre Polislik Mesleğine İlişkin Tutumları arasında bir istatistiksel olarak bir farklılık gözlenmemiştir.

3. Lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumlu tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması; polislik mesleğinin iç güvenliği sağlamada esas unsur olduğuna inanıyorum, örnek bir polisin davranışlarını kendimde oluşturmaya çalışıyorum, polis mesleğinin huzur ve asayişin teminatı olduğunu düşünüyorum, polislik mesleği bana başkalarına yardım etmeyi hatırlatıyor, polisliğin insan haklarını koruyan bir meslek olması beni mutlu ediyor, polisliğin toplumsal barışa önemli katkısı olmasından çok mutlu oluyorum, polislik mesleği sorumluluk sahibi olmamı sağlar, polisliğin insanlara yönelik sevgi gösterebilmek bakımından önemli bir meslek olduğunu düşünüyorum, polis mesleğini çok seviyorum, polislik mesleğinin insan haklarının teminatı olduğunu düşünüyorum, yaşam planlarımı yapmada polislik mesleğinden yararlanıyorum, bütün zorluklarına rağmen polis olmayı tercih ederim şeklindedir (Bkz.: Tablo 2).

4. Lise eğitiminden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumsuz tutumlarının yoğunluklarına göre sıralamasına bakıldığında sadece bir olumsuz madde (Polisliğin çok sabır isteyen bir meslek olması beni rahatsız eder) belirlenmiştir (Bkz.: Tablo 3).

5. Belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumlu tutumlarının yoğunluklarına göre sıralaması; polislik mesleğinin iç güvenliği sağlamada esas unsur olduğuna inanıyorum, istediğim yere tayininin yapılacağını bilsem bile polislik yapmam, parasal yönü iyileştirilse bile polislik yapmayı tercih etmem, polis mesleğinin huzur ve asayişin teminatı olduğunu düşünüyorum, polis olma düşüncesi bile beni tedirgin eder, örnek bir polis davranışlarını kendimde oluşturmaya çalışıyorum, polislikten nefret ediyorum, işsiz kalsam da polislik yapmam, polis sözcüğünü duymak bile beni huzursuz etmeye yetiyor, polislik yapmayı düşünmem, polisliğin toplumsal barışa önemli katkıları olmasından çok mutlu oluyorum, polislik mesleği sorumluluk sahibi biri olmamı sağlar, polislik mesleği bana başkalarına yardım etmeyi hatırlatıyor şeklindedir (Bkz.: Tablo 4).

6. Belli bir yaşam deneyiminden sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin, polislik mesleğine ilişkin olumsuz tutumlarının yoğunluklarına göre sıralamasına bakıldığında “hiçbir zaman” seçeneğinde yer alan herhangi bir olumsuz tutum belirtilmemiştir. Sadece; kendimi küçüklüğümden beri polis olmaya hazırlıyorum, polis olmak için yaratıldığıma inanıyorum, polislik hayallerimi süsleyen bir meslektir, polisliğin toplumdaki konumu bu mesleği sevmemde önemli bir rol oynuyor, benim için en uygun mesleğin polislik olduğuna inanıyorum ve polislik çok keyif alınarak yapılacak bir meslektir maddelerinde öğrenciler “kararsızım” seçeneğini işaretlemişlerdir (Bkz.: Tablo 5).

Elde Edilen Bulgulara Dayalı Olarak Aşağıdaki Öneriler Geliştirilmiştir;

1. Liseden hemen sonra polislik mesleğini tercih eden öğrencilerin mesleğin insani özelliklerinin yanında diğer yönlerine (kamu düzenini koruma, hukuk kurallarının gerçekleşmesine katkıda bulunma v.b) yönelikte daha olumlu tutuma sahip olmaları için gerekli tedbirler alınmalıdır.

2. Liseden hemen sonra polisliği tercih eden öğrencilerin stres yönetimi ve heyecanlarını kontrol edebilme konularında da gerekli tedbirler alınmalıdır. Bunun için; stres yönetimi seminerleri düzenlenebilir. Stres yönetimi ile ilgili uygulamalı çalışmalar yapılabilir. Konu ile ilgili filimler seyrettirilebilir.

3. Polislik mesleğini tek çıkar yol olarak gören öğrencilerin mesleklerine yönelik aşırı hassasiyetten dolayı hata yapmalarını önlemeye yönelik tedbirler alınmalıdır.

Kaynakça

- Bahar, H.İ., (2000), “Uzlaşmacı Polis Eğitimi”, *21. Yılda Polis Eğitimi Sempozyumu*, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., (2002), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık, İkinci Baskı.
- Cerrah, İ., (2005), “İç Güvenlik Sektörünün Zihinsel Modernizasyonu”, *Uluslararası Konferans: Güvenlik Sektöründe Demokratik Açılımlar*, Ankara: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı.(3 Şubat 2005).

- Cüceloğlu, D., (1996), *İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları*, İstanbul:Remzi Kitapevi, 6. Baskı..
- Ergün, M., (2005), *Eğitim Sosyolojisi*, <http://www.egitim.aku.edu.tr/ergun8.htm>. Erişim: 09.08.2005.
- Kağıtçıbaşı, C., (1999), *Yeni İnsan ve İnsanlar, Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Evrim Yayınevi, 10. baskı, Sosyal Psikoloji Dizisi:1.
- Karaman, Ö., (2002), *Polis Memuru Adaylarının Mesleki Sosyalleşme Sorunu İngiltere ve Türkiye Örneği*, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD. Sakarya.
- Kaptan, S., (1989), *Bilimsel Araştırma ve Gözlem Teknikleri*, Ankara: Tekışık A.Ş. Veb Ofset Tesisleri.
- Morgan, T.C., (1999), *Psikolojiye Giriş*, Yayın Sorumlusu: Karakaş, S. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, Yay.No:1, Meteksan A.Ş.
- Murat, M. ve Uygun, Ö., (2004), “Polislik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi” <http://www.e-sosder.com>, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:7.
- Özen, K.S., (2003), “Mesleki Sosyalleşmenin Çocuklar Üzerine Etkileri”, *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Cilt:5, Sayı:2.http://www.isguc.org/arc_view.php, Erişim:10.08.2005.
- Petty, E. R., and Cacioppo, T. J., (1996), *Attitudes and Persuasion: Classic and Contemporary Approaches*, Oxford: Ohio State University, Westview Press.
- Tavşancıl, E., (2002), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- T.C Resmi Gazete, Tarih: 09.05.2001 ve Sayı:24397.
- T.C Resmi Gazete, Tarih: 29.08.2001 ve Sayı:24508.
- T.C Resmi Gazete, Tarih: 05.10.2002 ve Sayı:24897.

